

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 339.341.012.2

DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/17.12>**Косович Б.І.**

кандидат економічних наук, доцент

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4760-3098>

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Статтю присвячено аргументації важливості екологізації сучасного підприємництва через застосування інноваційних ідей його розвитку. Визначено значення екологізації для подолання ризиків порушень глобальних екосистем і стабілізації глобальних кліматичних загроз. Проаналізовано особливості імплементації екологічних стандартів у вітчизняне підприємництво й визначено базові компоненти забезпечення сталого розвитку. Розкрито природу екологізації підприємництва та його інноваційні можливості. Запропоновано у підприємницькій діяльності використання стратегії «розумної раціональності» 5R із метою забезпечення ефективнішої екологізації бізнес-процесів. Визначено ключові напрями екологізації підприємництва та окреслено окремі інструменти сприяння інноваційному розвитку екологічного підприємництва в Україні.

Ключові слова: екологізація, екологічне підприємництво, інноваційний розвиток, кліматичні зміни, екологічна економіка, гуманістичні орієнтири.

Постановка проблеми. Світова економіка перебуває у стані постійного розвитку. Удосконалюються засоби та форми виробництва, еволюціонують виробничі відносини, змінюються економічні акценти й таке інше. Багато у чому темпи та напрями розвитку сучасної економіки, особливо у призмі науково-технічного прогресу, можна вважати революційними. Однак на тлі нинішнього економічного багатоманіття не можна не побачити чинники, що визначатимуть ідеологію економічної динаміки на найближче майбутнє: кліматичні загрози та екологічні виклики. Саме вони спонукають до інноваційної трансформації економіки світу у напрями екологізації. У вітчизняній економіці це, насамперед, проявляється в утвердженні екологічного підприємництва та пошуку прогресивних напрямів екологізації підприємництва загалом, що надає запропонованій темі наукового дослідження актуальності та практичності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика екологізації сучасної економіки всебічно досліджена вітчизняними та закордонними вченими. Варто згадати праці А. Бобкової, О. Боровик, Л. Гринчука [7], А. Печенюка [2], І. Скороход [7], А. Статівки [9], М. Херндорфа [11] та інших учених. Попри це наукових акцентів потребує саме інноваційний потенціал екологізації підприємницької діяльності в Україні.

Мета статті полягає у виявленні суспільно значущих складників екологізації як визначального напрямку розвитку сучасного підприємництва, її інноваційного характеру й результативності.

Виклад основного матеріалу. На початку XXI ст. світовою спільнотою [1] визнано, що зміна клімату є однією з основних проблем світового розвитку з потенційно серйозними загрозами для глобальної економіки

та міжнародної безпеки внаслідок підвищення прямих і непрямих ризиків, пов'язаних з енергетичною безпекою, забезпеченням продовольством і питною водою, стабільним існуванням екосистем, ризиками для здоров'я і життя людей.

Сучасні глобальні протиріччя між зростаючими потребами населення і занепадом, деградацією довкілля свідчать про важливість гармонійного поєднання економічного, соціального та екологічного компонентів розвитку, зміщення акцентів розвитку світової економіки на користь екологічного складника, що вимагає істотного корегування діяльності всіх суб'єктів економіки і політики [2].

Відповідно до зобов'язань за Паризькою угодою та глобальних Цілей сталого розвитку, міжнародні фінансові організації, банківські союзи та установи, а також уряди більшості країн світу почали активно співпрацювати в напрями екологізації та фінансування інновацій в екології. Масштаби і терміновість вирішення проблем фінансування сталого розвитку, а також усвідомлення того, що жодна держава самотужки не може впоратися з ними, порушило питання необхідності фінансування екологізації міжнародною фінансовою системою. Екологічне фінансування розглядається сьогодні як фінансування «майбутнього»: необхідність поєднання питань фінансування та виконання глобальних ЦСР визнається дедалі більшою кількістю лідерів світової економіки. Документом «ЦСР до 2030 року» [1] було встановлено вимоги до стану навколишнього середовища, умов щодо розвитку й процвітання особистостей, досягнення соціальної рівноваги в суспільстві.

Цілі сталого розвитку актуалізували для вирішення комплекс важливих тем для підприємництва, таких як кліматичні зміни, охорона здоров'я, освіта та еколо-

гічні загрози. Вони мають на меті розв'язати планетарні проблеми спільними зусиллями, тому чітко окреслюють загальні рамки для дій підприємництва в реалізації свого творчого й інноваційного потенціалу забезпечити надійне майбутнє. Цілі здатні поєднати бізнес-стратегії з глобальними пріоритетами. Таким чином, вони окреслюють зростаючі ринки для підприємств, які можуть запропонувати інноваційні рішення та сприяти трансформаційним змінам. Успіх у реалізації ЦСР можливий лише у співпраці між різними учасниками, які синергетично вирішуватимуть нагальні суспільні виклики, першочерговими з яких є екологічні.

Необхідність екологізації визначається законами України «Про охорону навколишнього природного середовища» [3], «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [4] й іншими екологічними законами та нормативно-правовими актами держави.

Очікуваними результатами реалізації прийнятої стратегії мають стати: поліпшення стану навколишнього природного середовища з урахуванням європейських стандартів його якості; нівелювання залежності між економічним зростанням та погіршенням стану навколишнього середовища; розроблення механізмів екологічно збалансованого використання природних ресурсів; інтенсифікація розвитку природоохоронного складника в усіх економічних галузях; запровадження дієвих механізмів екологічного оподаткування з метою зниження негативного впливу на навколишнє середовище; підвищення рівня екологічної свідомості населення.

Підґрунтям екологізації підприємницької діяльності є потенціал зростання обсягів виробництва в умовах збереження і переходу до прискореного поліпшення якісних показників навколишнього природного середовища. До системи таких якісних інтегральних еколого-економічних показників слід віднести ресурсовіддачу, ресурсовідновлюваність, збереженість, безвідходність, екологічну ефективність економіки, які стануть базою для генерування важливих інноваційних ідей у впровадженні екологізації. Таких першочергових заходів з екологічної модернізації потребують виробництва промислових підприємств-забруднювачів, для яких особливо важливими є інноваційні рішення з екологізації їхніх виробництв.

Вектор України на євроінтеграційні процеси здійснюють позитивний вплив на формування інноваційного поля розвитку екологічного підприємництва відповідно стандартів ЄС, його конкурентоздатність та прибутковість. Сприяння екологічному зростанню та розвитку забезпечує можливість природних активів продовжувати надавати ресурси та екологічні послуги, на яких будується наше благополуччя. Для цього воно має слугити каталізатором інвестицій та інновацій, які будуть вкладені в основу сталого розвитку й нададуть нових економічних можливостей.

Одним із пріоритетних завдань збалансованого розвитку України є запровадження нових принципів та ефективних заходів, спрямованих на інтеграцію екологічного складника в усі галузі економіки. Йдеться про необхідність зменшення обсягів природних ресурсів, які витрачають на виготовлення кожної одиниці продукції, зниження кількості забруднюючих речовин, відходів, утворення яких пов'язане з виробництвом

одиниці продукції в кожній галузі господарювання та економіки загалом. Урахування екологічного складника в економіці, тобто екологізація економіки, є основним індикатором національної конкурентоспроможності, гармонізації природокористування та добробуту населення.

Екологічні проблеми, що виникають у результаті швидкої зміни клімату, виснаження та забруднення природного капіталу загрожують міжнародній конкурентоспроможності, а також фінансовим позиціям підприємств України у разі продовження використання ними застарілих технологій.

Україна має чималий потенціал для екологічного інвестування у виробництво екологічної продукції, зокрема натуральної (органічної), й проведення загальної промислової модернізації в напрямі забезпечення екологічного зростання. Наша країна може стати екологічним центром, якщо вмiло використати всі можливості та потенціал. Проте країна повною мірою скористатися природними можливостями зможе лише у разі ефективного впровадження стратегії еколого-інноваційного розвитку та проведення активної політики заохочення до інвестицій у проекти з екологізації.

Перед екологізацією підприємницької діяльності сьогодні стоять важливі завдання, насамперед мінімізація ризику негативних наслідків таких чинників, як: брак ресурсів, що призводить до подорожчання інвестицій; потреби в капіталомісткій інфраструктурі, коли запаси води виснажуються або їхня якість знижується; порушення рівноваги в природних системах і потенційне незворотне руйнування; зміни клімату і втрата біорізноманіття.

Комплексне вирішення питань раціонального використання природних ресурсів, збереження довкілля, забезпечення екологічної безпеки та економічних проблем, пов'язаних як з обсягом забезпечення необхідних природних ресурсів, так і з можливістю впровадження інноваційних розробок із безвідходного виробництва та раціонального споживання, стають усе значущими.

У багатьох розвинених країнах світу розуміння такого підходу призвело до виникнення та розвитку окремої галузі в економіці – екологічного підприємництва, тобто інноваційної діяльності суб'єктів господарювання з виробництва екологічної продукції, виконання робіт і надання послуг спеціального (природоохоронного) призначення, спрямованої на забезпечення екологічної безпеки, раціональне використання природних ресурсів та їх відтворення, підвищення рівня охорони навколишнього середовища з метою отримання загальної корисності.

Визначальною ознакою сучасної економіки є набуття ознак екологічної. Головна мета екологічної економіки полягає у досягненні помітного прогресу у взаємозв'язку «екологія – економіка» як фундаменту впровадження концепції сталого розвитку та пропонує урядам країн перейти до збалансованого розвитку, що включає сприяння інвестиціям у природний капітал, розв'язання проблем енергетики та забезпечення населення екологічними продуктами харчування, раціональне землекористування та оптимальне управління ресурсами, розроблення більш ефективних екологічних та ресурсозберігаючих технологій, спрямованих на зменшення викидів забруднювальних речовин, ресур-

совідтворення, пом'якшення наслідків зміни клімату, розроблення інновацій із безвідходного виробництва.

Європейське агентство з охорони навколишнього середовища (European Environmental Agency, EEA) [5] визначає екологічну економіку як інноваційну політику, що дає змогу суспільствам щороку отримувати більше цінностей, зберігаючи природні системи, які її підтримують. Обґрунтовуючи різні трактування екологічної економіки, можемо констатувати, що її концептуальною тенденційною ознакою є екологізація.

Екологізація – інноваційний процес послідовного впровадження нової техніки й технології, нових форм організації виробництва, виконання управлінських та інших рішень, які дають змогу підвищити ефективність використання природних ресурсів з одночасним збереженням природного середовища, його поліпшення на різних рівнях і забезпечення загального добробуту.

Провідну роль у механізмі екологізації відіграє державна політика, яка визначає умови раціонального використання природних ресурсів, поліпшення якості навколишнього середовища, створює інституціональне забезпечення екологізації суспільного виробництва. Це насамперед проявляється на міждержавному рівні. Так, Світова комісія з навколишнього середовища та розвитку [6] окреслює низку визначальних екологоспрямованих засад: справедливості між поколіннями – необхідність збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь; сталого користування – використання природних ресурсів із метою довгострокової доступності та врахування впливу на навколишнє середовище; внутрішньополітичної справедливості – держави повинні використовувати природні ресурси, враховуючи потреби інших держав; інтеграції – плани розвитку та проекти повинні включати екологічні міркування. Така концепція використовується в основних міжнародних угодах.

Угодою про асоціацію між Україною та ЄС передбачено запровадження принципу розширеної відповідальності виробника в Україні протягом п'яти років, що вимагає прийняття законодавчих рішень щодо відповідальності підприємців за утилізацію упаковки, в якій знаходиться їхня продукція. До речі, така система розширеної відповідальності виробника успішно функціонує у 27 країнах ЄС. Ефективна інвестиційна та інноваційна політика у природоохоронній галузі стане стимулом для українського бізнесу здійснювати екологічно орієнтовані капіталовкладення і може активізувати розвиток екологічного ринку товарів і послуг. Необхідне створення ефективної системи, заснованої на стратегічно вигідній взаємодії природокористувачів, місцевої влади, населення й екологічного підприємництва. Тому екологізація економіки має відбуватися через сприяння розвитку екологічного підприємництва.

Серед чинників, які спонукають до розвитку вітчизняного екологічного підприємництва, слід, передусім, виокремити: посилення міжнародних та національних екологічних стандартів; розвиток екологічних ринків товарів і послуг; посилення зацікавленості споживачів в отриманні екологічних благ з урахуванням екологічного складника; удосконалення державного регулювання екологічного підприємництва в регіонах [7].

У Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» [8], яка була підготовлена в рамках програми розвитку ООН в Україні, де кожна із сімнадцяти цілей

сталого розвитку дотична до екологічних питань, вісім цілей прямо стосуються екологічних проблем, а три цілі безпосередньо впливають на досягнення сталого розвитку довкілля. Визначені цілі передбачають активну політику впровадження екологічно орієнтованої трансформації економіки. Для цього потрібні структурні міжгалузеві зміни, екологічні інновації, інвестиційні ресурси й заохочувальна політика.

Екологічне підприємництво є тим напрямом господарської діяльності, який, безумовно, відповідає екологічному складнику концепції сталого розвитку. На думку А. Статівки, екологічний складник концепції сталого розвитку полягає у тому, що соціальний та економічний розвиток суспільства повинен відбуватися так, щоб не завдавати шкоди навколишньому природному середовищу, а також сприяти збереженню біологічного різноманіття природних ресурсів так, щоб задовольняти потреби нинішнього покоління і при цьому не ставити під загрозу прийдешні покоління заради задоволення своїх потреб [9, с. 233].

Екологічне підприємництво є основою реалізації концепції сталого розвитку на основі більш ефективного ресурсо- та енергоспоживання, зниження рівнів викидів CO₂, зменшення шкідливого впливу на довкілля та розвитку соціально інтегрованого напрямку.

Розвиток екологічного підприємництва базується на знаннях та інноваціях, енергоефективних виробничих лініях, передових технологіях, соціальному та екологічному прогресі. Екологічне підприємництво стає провідником до інклюзивного сталого розвитку не лише у провідних розвинених країнах і країнах зі швидкозростаючими ринками, а й у більшості країн світу, зокрема й Україні.

Екологічне виробництво приносить вигоду підприємству за рахунок скорочення експлуатаційних витрат за допомогою ліквідації неефективного використання сировини та енергії, що, своєю чергою, приносить екологічну користь та створює додану вартість. Одним із прикладів екологічних послуг, що мають реальну цінність, є перероблення відходів. Відходи, що не мають цінності для їх виробника, можуть представляти цінність для третьої сторони, яка зможе використовувати їх як сировину або відновити їх для повторного використання, що потребує нових технологій, інноваційних досліджень та розробок.

Світові тенденції екологічного підходу, який почав формуватися протягом останнього десятиліття у різноманітних сферах суспільного життя, дедалі ширше впроваджується в українському підприємстві.

Важливо, що завдання імплементації засад політики екологічної економіки в Україні тісно кореспондують із завданнями імплементації засад інвестиційно-інноваційної політики, мета якої полягає у формуванні соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку та використання науково-технічного потенціалу країни, забезпеченні впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництві та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції [10].

Екологічне підприємництво сьогодні розвивається в Україні, насамперед, у формі «зеленої» економіки. «Зелена» економіка як науковий та практичний підхід

ґрунтується на економічній та соціальній ефективності бізнесу, який надає екологічні послуги суспільству або мінімізує негативний вплив на довкілля. Таким чином, «зелена» економіка є принципово новим позитивним підходом до одержання вигоди від поліпшення стану навколишнього природного середовища, вона є подальшим кроком у розвитку постіндустріальної інноваційної економіки.

Важливим складником екологізації є створення умов для розвитку малого та середнього органічного агровиробництва. Органічне сільське господарство – виробнича система, що підтримує здоров'я ґрунтів, екосистем і людей. Воно залежить від екологічних процесів, біологічної різноманітності та природних циклів, характерних для місцевих умов. Органічне сільське господарство поєднує у собі традиції, нововведення та наукові розробки для поліпшення стану навколишнього середовища, збереження здоров'я і забезпечення належної якості життя.

Сьогодні в період глобальної економічної рецесії потрібно об'єднати зусилля для запобігання поширенню негативних змін у навколишньому середовищі (спричинених людством) та сприяти трансформації сучасних практик екологізації економіки, у тому числі розвитку екологічного підприємництва.

Також потрібно через упровадження екологічних вимог і стандартів із боку держави проводити політику активізації діючих підприємств (першочергово промислових) у бік екологізації. Це буде стимулом для підприємств переорієнтуватися й упроваджувати в господарську діяльність ефективні інноваційні технології, розробляти інклюзивні рішення з екологізації.

Згідно з міжнародною практикою, М. Херндорф пропонує підприємствам, які прагнуть максимізувати ефективність використання ресурсів й мати екологічно чистіше виробництво, приймати бізнес-стратегію «трьох R» (Reduce, Recycle, Reuse) – скорочення, переробка, повторне використання [11].

На нашу думку, для забезпечення більшої результативності доцільно дану бізнес-стратегію доповнити ще двома важливими для екологізації складника R (Reservation, Restoration) – збереження, відновлення й розглядати її як стратегію «розумної раціональності» (strategy of reasonable rationality) 5R. Дана стратегія 5R сприятиме еколого-інноваційному розвитку підприємств саме забезпеченням виконання значимих екологічних складників – збереження та відтворення. Є також важлива економічна аргументація для підприємств, щоб прийняти стратегію 5R, особливо в умовах теперішньої економічної нестабільності, оскільки застосування екоінновацій сприятиме раціональності й ефективності використання ресурсів, що оптимізує основні витрати і при цьому забезпечить ресурсозбереження та відтворення.

Для реалізації екологічно спрямованої стратегії «розумної раціональності 5R» знадобиться інструментарій заходів, серед яких: рамкові умови, які зміцнюють економічне зростання й збереження природного капіталу – ключові фінансові та регулятивні положення, такі як податкова і конкурентна політика; ідеологічні заходи, спрямовані на стимулювання ефективного використання природних ресурсів і подорожчання ціни забруднення; страхування екологічних ідей

як можливість убезпечитися від ризиків; установлення нових екостандартів виробництва.

Розвиток екологічного складника підприємницької діяльності передбачає впровадження сучасних технологій і методів господарювання, що здатні забезпечити необхідний обсяг і якість продукції за оптимальних витрат матеріальних ресурсів та мінімального впливу на довкілля.

Для забезпечення екологічної спрямованості інноваційного розвитку конкурентоспроможної економіки необхідний достатній рівень мотивації екологізації інноваційної діяльності підприємств різних галузей економіки й суспільства загалом [2].

Екологізація економіки набуває все більшої популярності у суспільному розвитку. Від правильної моделі її реалізації залежить майбутній глобальний прогрес. Екологізація здатна забезпечити незалежність і розумну раціональність економіки держав та стати рушійною силою економічного розвитку третього тисячоліття.

Ключовими напрямками екологізації в підприємстві, на нашу думку, є:

- 1) активізація розвитку екологічного підприємництва;
- 2) модернізація діючих підприємств в екологічно орієнтовані;
- 3) диверсифікація підприємництва з урахуванням екологізаційного складника;
- 4) трансформація. Трансформувати парадигму зростання підприємств від «кількісного» до «якісно ефективного»;
- 5) формування екоінноваційних інкубаторів, які генерують інклюзивні ідеї, технології, форсайтні дослідження, наукові розробки, стандарти, розумні рішення.

Формування ефективної макроекономічної політики має базуватися на оцінці ресурсних потреб і потенційних переваг від екологізації економіки, у тому числі за рахунок ресурсоефективності, екоінноваційності та раціональності. Необхідними стають оцінка та аналіз використання ресурсів у розрізі галузей, прогнозування їх тенденцій, оцінка потенційного екологічного впливу на макроекономічні показники розвитку країни та благо людей.

Висновки. Підсумовуючи зазначене, можемо констатувати, що одним із перспективних інноваційних напрямів розвитку сучасного підприємництва в Україні є його екологізація.

Інноваційна значущість екологізації підприємництва проявляється у її чисельних позитивах та значних конкурентних перевагах, зокрема: виробництво екологічно чистої продукції; раціональне використання ресурсів; оптимізація витрат виробництва; переробка та безвідходне виробництво; підвищення інвестиційної привабливості й мотивації до впровадження інновацій; кращі екологічно безпечні умови праці та рівень якості життя персоналу; підвищення довіри з боку споживачів; зменшення екологічних ризиків; поліпшення ділової репутації та іміджу; позитивний вплив на довкілля, забезпечуючи його відновлення, та ін.

Екологізація економіки через ресурсозбереження, безвідходність, ресурсовідновлення та екомодернізацію виробничих процесів і створення екологічно чистого продукту стане базою для генерування важливих інноваційних ідей та розвитку економіки майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 70/1. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. UN. URL: <http://www.un.org/ga/search/view> (дата звернення: 16.11.2020).
2. Печенюк А.В. Економіка природокористування та екологізація навколишнього середовища. *Інноваційна економіка*. 2013. № 41. С. 172–175.
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення: 16.11.2020).
4. Закон України «Основні засади (Стратегія) державної екологічної політики на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19> (дата звернення: 08.01.2021).
5. Ecological Economy. European Environmental Agency. URL: <https://www.eea.europa.eu/themes/economy/intro> (дата звернення: 16.11.2020).
6. World Commission on Environment and Development, Our Common Future. URL: https://sswm.info/sites/default/files/reference_attachments/UN20WCED2019Brundtlan.pdf (дата звернення: 16.11.2020).
7. Скороход І.С., Гринчук Л.В. Вплив європейської інтеграції на розвиток екологічного підприємництва в Україні. *Економічний аналіз*. 2017. Т. 27. № 3. С. 100–104.
8. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна» / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. 174 с. URL: <https://menr.gov.ua/files/docs/ukr.pdf> (дата звернення: 16.11.2020).
9. Статівка А.М. Екологічна складова сталого розвитку сільських територій: правовий аспект. *Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 26 травня 2017 р. Київ, 2017. С. 222–226.
10. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2002. № 36. Ст. 266 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/40-15> (дата звернення: 04.03.2021).
11. Martin Herrndorf, «Greening SMEs in Developing Countries». *A Greener Footprint for Industry*. 2006. P. 10.

References:

1. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 70/1. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. UN. Available at: <http://www.un.org/ga/search/view> (accessed 16 November 2020).
2. Pecheniuk, A. V. (2013). *Ekonomika pryrodokorystuvannia ta ekolohizatsiia navkolyshnoho seredovyscha* [Economics of nature management and greening of the environment]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 41, pp. 172–175.
3. Zakon Ukrainy «Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha» [On environmental protection] vid 25.06.1991 r. no. 1264-XII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show> (accessed 16 November 2020).
4. Zakon Ukrainy «Osnovni zasady (Stratehiia) derzhavnoi ekolohichnoi polityky na period do 2030 roku» [Basic principles (Strategy) of the state ecological policy for the period up to 2030] vid 28.02.2019 r. no. 2697-VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19> (accessed 8 January 2021).
5. Ecological Economy. European Environmental Agency. Available at: <https://www.eea.europa.eu/themes/economy/intro> (accessed 16 November 2020).
6. World Commission on Environment and Development, Our Common Future. Available at: https://sswm.info/sites/default/files/reference_attachments/UN20WCED2019Brundtlan.pdf (accessed 16 November 2020).
7. Skorokhod, I. S. and Hrynychuk, L. V. (2017). *Vplyv yevropeiskoi intehratsii na rozvytok ekolohichnoho pidpriemnytstva v Ukraini* [The impact of European integration on the development of environmental entrepreneurship in Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz: zb. nauk. prats*, vol. 27, no. 3, pp. 100–104.
8. Natsionalna dopovid (2017) “Tsili Staloho Rozvytku: Ukraina” [“Sustainable Development Goals: Ukraine”]. *Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy*, 174. Available at: <https://menr.gov.ua/files/docs/ukr.pdf> (accessed 16 November 2020).
9. Stativka, A. M. (2017). *Ekolohichna skladova staloho rozvytku silskykh terytorii: pravovyi aspekt* [Ecological component of sustainable development of rural areas: legal aspect]. *Zbirnyk tez Vseukrainskoi nauково-praktychnoi konferentsii 26 travnia*. Kyiv, pp. 222–226.
10. Zakon Ukrainy “Pro innovatsiinu diialnist” [About innovative activity] vid 4 lypnia 2002 roku. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2002, no. 36, st. 266 (zi zminamy i dopovnenniamy). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/40-15> (accessed 4 March 2021).
11. Herrndorf, M. (2006). «Greening SMEs in Developing Countries». *A Greener Footprint for Industry*, p. 10.

Kosovych Bohdanna
Ivan Franko National University of Lviv

ECOLOGIZATION AS A DIRECTION OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT

Against the background of global challenges and climate threat, the world community is facing the need for radical economic changes, the formation of the modern ideology in the system of economic relations. A determining component of further socio-economic stability of society is ecologization as an innovative direction of modern entrepreneurship development. This supports relevance and practicality of the proposed research topic. The aim of the article is to study the socially significant components of ecologization as a defining direction of modern entrepreneurship, its innovative nature and effectiveness. The study is formed by a number of general and special scientific methods, primarily: analysis and synthesis to identify the importance of ecologization in the development of modern entrepreneurship; systematization – to define the main components of ecologization as a direction of innovative development of entrepreneurship; epistemology – to outline the main components of the Sustainable Development Goals; forecasting to determine the main environmental and innovative areas of development in business. Ecological entrepreneurship is one of the main elements of the ecological economy, the economy of the future, which ensures the reasonable coexistence of human and nature, the efficient use of resources, their reproduction and conservation. The article emphasizes the importance of ecologization of modern entrepreneurship through the use of innovative ideas for its development. The importance of ecologization is determined in overcoming the risks of disturbances of global ecosystems and stabilization of global climate threats. Peculiarities of implementation of ecological standards in domestic entrepreneurship are analyzed and basic components of ensuring sustainable development are determined. The nature of ecologization of entrepreneurship and its innovative opportunities are revealed. The main forms of innovative development of ecological entrepreneurship and their significance for the formation of ecological economy in modern society are considered. It is proposed to use the strategy of "smart rationality" "5 R" in business activities in order to ensure more efficient ecologization of business processes. Some tools for promoting the innovative development of environmental entrepreneurship in Ukraine are outlined.

Key words: ecologization, ecological entrepreneurship, innovative development, climate change, ecological economy, humanistic goals.

JEL classification: O10, O13, Q10, Q50